

Statsminister Jens Stoltenberg
Finansminister Sigbjørn Johnsen
Olje- og energiminister Ola Borten Moe
Kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete
Samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa
Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim
Fiskeri- og kystminister Lisbeth Berg-Hansen
Landsbruks- og matminister Lars Peder Brekk
Forsknings- og høyere utdanningsminister Tora Aasland

STATSBUDSJETT FOR 2013

Styrking av jernbanen/kollektivtrafikken, økt bruk av CO₂-avgiften for å kutte utslippene og en norsk "regnskogsmilliard" er Naturvernforbundets hovedinnspill til statsbudsjettet for 2013.

Våre hovedprioriteringer

Økt avgift på fyringsolje

Utfasing av fossil oppvarming er et av de enkleste og billigste klimatiltakene vi kan gjennomføre, siden vi har mange gode alternativer. I dag er Sveriges energi- og klimaavgifter på fyringsolje på om lag 3,40 kroner/liter, mens de i Norge er på 1,60 kroner/liter for svovelfri olje. Naturvernforbundet mener regjeringen bør øke avgiftsnivået på fyringsolje til svensk nivå, og at avgiften på naturgass økes tilsvarende, sett i forhold til CO₂-mengden ved forbrenning.

Erfaringene fra Sverige viser at prisforskjellen mellom fyringsolje og fornybare oppvarmingsløsninger er sentralt for å fase ut fossil energi. Da Sverige økte CO₂-avgiften, sank forbruket av fossil fyringsolje med 72 prosent fra 2001 til 2007.¹

Oslo kommune har bedt staten om å få øke CO₂-avgiften lokalt. Dette for å få fart på utfasingen av oljefyringen i byen. Vi håper regjeringen raskt kan støtte opp om Oslo kommunes ønske.

Økt CO₂-avgift

CO₂-avgiften må gradvis økes til ca. 700 kroner tonnet. Da oljeindustrien ble omfattet av kvotesystemet, ble CO₂-avgiften redusert tilsvarende forventet kvotepris på 160 kroner per tonn. I dag ligger kvoteprisen på 60–70 kr/tonn (for levering i 2012–2014). Dette betyr at petroleumssektoren har 90–100 kr/tonn lavere kostnad i dag enn før innføringen av kvotesystemet. For perioden 2008–2011 har oljeindustrien spart over 2,3 mrd. kroner på å være med i kvotesystemet framfor full CO₂-avgift. Det er ventet at den vil spare ytterligere 1,2 mrd. i 2012. Meningen med kvotesystemet var ikke å redusere prisen på forurensning. Det ble også presisert at den totale prisen for oljeindustriens utslipp skulle bli som før. Men det motsatte har altså skjedd.

¹ Se kap. 1.3 her:

<http://webbshop.cm.se/System/TemplateView.aspx?p=Energimyndigheten&view=default&cat=/Rapporter&id=04d667ece1ca4a96b4ee68da4681184e>

Naturvernforbundet mener CO₂-avgiften må justeres opp slik at en som et minimum opprettholder kostnadsnivået fra før innføringen av kvotesystemet, slik også meningen var fra regjeringens side.

Dessverre har regjeringen gjort den samme feilen om igjen nå som luftfarten er blitt inkludert i kvotesystemet fra 1. januar 2012. CO₂-avgiften for innenriks luftfart er redusert fra 274 til 165 kr/tonn, som en kompensasjon for innføring av kvotesystemet. Med en kvotepris på 60–70 kr/tonn (for levering i 2012–2014) resulterer dette i en netto avgiftsreduksjon. Kvotesystemet har gjort det billigere å forurense også her. I tillegg deles 75 prosent av kvotene til f.eks. SAS og Norwegian ut gratis i 2012.

Jernbane og kollektivtrafikk

Den rødgrønne regjeringen har økt bevilgningene til jernbanen kraftig, men likevel er det store mangler i dagens togtilbud. Etterslepet i vedlikehold og investeringer har vokst seg store etter mange års neglisjering av jernbanen. Av større investeringer er det nye dobbeltspor i IC-trianglet (Oslo–Halden/–Lillehammer/–Skien) og oppgradering av godsterminalen på Alnabru som må ha førsteprioritet. Dobbeltspor på disse strekningene er også svært viktig for framtidig høyhastighetsbaner.

Jernbaneverket viser at nye dobbeltspor i IC-trianglet kan realiseres på 10 år etter vedtak om finansiering. For å få til dette mener Naturvernforbundet at bevilgningene til investeringer i jernbanenettet må mer enn tredobles, opp til 16–17 mrd. kroner årlig. Dette må finansieres gjennom:

- Å kutte statlige i statlige motorveginvesteringer
- Å overføre bompengemidler fra motorveger til jernbane
- Å innføre klimaavgift på både innenlands og utenlands flytrafikk (klimadifferensiert, med proveny på minst 100 kroner per passasjer i gjennomsnitt), der inntektene går til jernbaneutbygging og til økt støtte til distriktsflyrutene (som kompensasjon for økte avgifter). Dette vil generere om lag 2 mrd. kroner

Det er viktig at jernbanesatsingen kommer i stedet for nye motorveger og flyplassutvidelser i Sør-Norge. Dersom dette ikke skjer, kan miljøgevinsten fra jernbanen fort bli mer enn spist opp av økt veg- og flytrafikk.

Det gjenstår fortsatt mye på å nå løftene i Soria Moria II og Klimaforliket om dobling av belønningsordningen for bedre kollektivtransport og mindre bilbruk i de store byene. Naturvernforbundet ber om at løftene innfris på 2013-budsjettet. Dette innebærer at bevilgningene må dobles fra 323 mill. i 2009-kroner. På 2012-budsjettet er det satt av 412 mill. kroner.

Vi trenger en norsk skogmilliard

Norges internasjonale satsing på bevaring av regnskog er et viktig bidrag til globale utslippskutt. Naturvernforbundet utfordrer regjeringen til å benytte samme metode også i Norge, for å satse på skogen vår som en del av klimaløsningen.

Norske trær er like viktige i klimakampen som brasilianske. Og størst klimanytte av skogen på kort sikt får vi ved å verne mer av den eldste skogen. Gjennom år har den slukt CO₂ og plassert karbonet i vegetasjon og jord. Skogen på den nordlige halvkule er verdens nest største karbonlager. Bare her i Norge lagrer skogen karbonmengder som tilsvarer 7 mrd. tonn CO₂, det meste i bakken. Høgst i gammelskogen vil frigi store mengder CO₂ derfra. Lagret må sikres gjennom økt vern. Dessuten viser ny forskning at den gamle skogen fortsetter å ta opp CO₂.

Norske skoger må få en skogmilliard, på linje med regnskogsmilliardene. Denne milliarder må til vern av den gamle skogen og til skogeiere som lar trærne som skal hugges, stå noen år ekstra og sluke mer CO₂, før de møter motorsaga. En del av midlene

bør også brukes på mer forskning. Vi trenger mer kunnskap om hvordan vi på sikt kan brukes skogen best i klimaets tjeneste.

Det er viktig at skogens rolle i klimakampen ikke brukes til å utsette den nødvendige omstillingen til et fossilfritt samfunn. Da blir den langsiktige effekten negativ for klimaet. Derfor må tiltak i skogen komme i tillegg til nødvendige utslippsreduksjoner i andre sektorer som oljevirkosomhet og vegtrafikk.

Øvrige skatte- og avgiftsmessige innspill

Andre avgiftsmessige innspill:

- Det er ulogisk at CO₂-avgiften og vegbruksavgiften for diesel er vesentlig lavere enn for bensin. Det bør være lik avgift på CO₂-utslipp fra diesel og bensin, og det er ingen grunn til at diesel har lavere vegbruksavgift, all den tid diesel faktisk gir mer alvorlige utslipp av lokal luftforurensing. Dette betyr at CO₂-avgiften for diesel og annen mineralolje bør økes fra dagens 0,89 kroner til 1,02 kroner, og at vegbruksavgiften for diesel bør økes fra dagens 3,68 kroner til minst 5,22 kroner.
- Skattereglene må ikke lenger diskriminere dem som velger miljøriktige reisemåter til jobb. Primært bør dette skje gjennom å sørge for at loven om fordelsbeskatning praktiseres også for arbeidsgiverbetalte parkeringsplasser, sekundært gjennom å frita arbeidsgiverbetalt kollektivtransport for beskatning. Kommunene må i tillegg gis myndighet til å avgiftsbelegge private parkeringsplasser.
- For å øke energieffektiviteten og dempe bruken av strøm direkte til oppvarming foreslår Naturvernforbundet at avgiften på elektrisitet gradvis økes opp mot svensk nivå. Med unntak av noen kommuner i Nord-Sverige er den svenske elavgiften på 29 øre/kWh, som tilsvarer 25 øre/kWh når vi regner om til norsk valuta. I Norge er den på drøyt 11 øre/kWh (i tillegg til påslaget på 1 øre/kWh, som går inn i energifondet). Deler av provenyet fra økt avgift bør pløyes tilbake til forbrukerne gjennom bedre støtteordninger til energieffektivisering.
- Fritaket fiskeflåten har for drivstoffavgifter må opphøre. Subsidieringen av trålflåten med flere hundre millioner kroner gjennom avgiftsfritak medvirker til bunntråling som ødelegger naturmangfold på havbunnen. I tillegg fører subsidien til en fiskerinæring som bruker langt mer drivstoff per mengde fisk enn tidligere. Subsidiene gir en fordel for de store båtene og det intensive fisket og bidrar til å fortrenge kystfisket. Som kompensasjon for å fjerne avgiftsfritaket kan fiskerfradraget økes ytterligere.
- Dagens tax-free-ordning er ulogisk og miljøfiendtlig subsidiering av flytrafikken. Norge bør avskaffe ordningen.

Energibruk og energieffektivisering

Støttesatsene til energieffektivisering må tilsvare støtten til fornybar energi

Det bør være et grunnleggende prisnipp at energieffektiviseringstiltak mottar minst like stor økonomisk støtte per energienhet som produksjon av fornybar kraft. Frigjort energi som følge av energieffektivisering er en høyverdig energiform som kan framskaffes med minimale negative effekter på naturmangfoldet.

Gjennom innføring av elsertifikatmarkedet fra 1. januar 2012 mottar produsentene av fornybar kraft en indirekte støtte gjennom salg av sertifikater. Olje- og energidepartementet la i et regneeksempel i 2009 til grunn en sertifikatpris på i overkant av 24 øre/kWh. Dette beløpet vil bli utbetalt i 15 år. Legger vi til grunn at

energieffektiviseringstiltak har samme levetid som ny produksjon, bør støttebeløpet til tiltak som frigjør 1 kWh hvert år, bli på 15 ganger 24 øre, altså 3,60 kr.

Vi viser også til eget brev fra Naturvernforbundet til finansministeren, olje- og energiministerens samt regional- og kommunalministeren, datert 3. februar, der vi bl.a. understreker at påslaget i nettariffen på 1 øre/kWh til Enovas energifond videreføres. Videre må den totale bevilgningen til Enova økes, f.eks. ved å øke elavgiften og påslaget på nettariffen, og mer av Enovas støtte må gå til tiltak som reduserer energiforbruket i bygninger.

Ny tilskuddsordning for kommunal energirådgivning

Dagens rådgivningstjeneste som Enova tilbyr, er ikke tilfredsstillende for privatpersoner som vil gjennomføre energisparetiltak. Behovet for uavhengig energirådgivning ansikt til ansikt er stort. I første omgang bør det derfor opprettes en nasjonal tilskuddsordning for kommuner som ønsker å hjelpe innbyggerne med å spare energi. På denne måten kan kommunene tilby en uavhengig rådgivningstjeneste med nærhet til brukerne.

Klima

Styrk klimaforskningen

Den regjeringsoppnevnte forumet *Klima21* kom i 2010 med anbefalinger til regjeringen om å øke støtten til klimaforskning med 1 mrd. kroner innen 2015 i forhold til det som ble bevilget i 2010. For det første trengs det mer kunnskap om klimasystemet. For det andre pekte Klima21 på behovet for mer kunnskap om konsekvenser av klimaendringene, og hvordan samfunn og ulike næringer skal tilpasse seg disse endringene. For det tredje må forskningen bidra til å redusere klimagassutslippene. Mer forskning trengs for å kunne forstå og utvikle rammebetingelser og virkemidler for utslippsreduksjoner og avtaleverk, og for å kunne utvikle og ta i bruk utslippsreducerende teknologi.

Vi vil foreslå en kraftig økning i klimaforskningen, også den som går på det vitenskapelige knyttet til klimaendringene og tilpasning. Helt konkret vil vi foreslå:

1. Betydelig økning av Forskningsrådets klimaforskning for i 2013
2. Etablering av et norsk klimaservice-senter med midler på statsbudsjettet for 2013, som kan gi brukerne bedre data for klimatilpasning og sikre grunnstammen i klimamodelleringen. Forslaget kom i NOU-en om klimatilpasning. Bjerknessenteret og Meteorologisk institutt har tidligere foreslått dette

Behov for kommunefordelt energi- og utslippsstatistikk

Statistisk sentralbyrå (SSB) har meddelt at det ikke vil bli publisert kommunal energi- og utslippstatistikken for 2012. Årsaken er dårlig datagrunnlag, som gjør statistikken unøyaktig. Manglende oversikten over energibruk og utslipp i kommunene er ikke bare et problem for sentral samfunnsplanlegging. Det vil også bidra til å svekke norske kommuners mulighet til å ta sin del av utslippsreduksjonene. Vi ber om at SSB tilføres tilstrekkelig med midler slik at den kommunefordelte energi- og utslippstatistikken kan forbedres og dermed videreføres.

Øk REDD-midlene til 3 milliarder

Norge spiller en avgjørende internasjonal rolle, både politisk og finansielt, i arbeidet med å redusere klimagassutslippene fra avskoging og skogferringelse (REDD). Naturvernforbundet mener det er på tide at midlene til skogbevaring nå økes til 3 mrd. kroner årlig, i tråd med Stortingets klimaforlik og regjeringens løfter fra klimatoppmøtet på Bali i 2007. Vi vil samtidig understreke betydningen av at REDD-midlene må anvendes på en slik måte at de bidrar til hele bredden av resultater en ønsker å oppnå, og som Norge har jobbet for å ivareta. Dette innebærer ikke bare

reduerte klimagassutslipp, men også ivaretagelse av biologisk mangfold og styrking av rettighetene og livsgrunnlaget til menneskene som bor i og lever av skogen.

Levende kyst

Stans støtten til seismikk og resultatløse leteboringer

En ordning for oljeindustrien bidrar til at små selskaper som leter i mindre lovende områder får tilbakebetalt 78 prosent av letekostnadene dersom de ikke finner olje. Regjeringen gir også store beløp til kartlegging av olje og gass gjennom bruk av seismikk, noe som skader dyr i havet. Ved letevirksomhet og ved utbygging og drift av installasjoner i norske havområder påvirker olje- og gassvirksomheten også naturen gjennom inngrep og forurensing. I tillegg er olje- og gassproduksjonen den viktigste årsaken til økningen av de norske utslippene av CO₂ siden 1990. Naturvernforbundet foreslår å avvile støtten til resultatløse leteboringer og bevilgningene til seismikkskyting. I 2011 ble det tilbakebetalt 10,2 mrd. kroner til de mindre selskapene som hadde resultatløse boringer. Det har vært en kraftig økning i tilbakebetalingene siden ordningen ble innført med virkning fra inntektsåret 2005. I 2007 ble det tilbakeført over 5 mrd. og i 2006 1,6 mrd. Midlene bør isteden overføres til MAREANO.

Behov for mer kartlegging og kunnskap

For å styrke kunnskapsgrunnlaget må både kartlegging av og forskning på norsk natur styrkes. Naturvernforbundet vil spesielt peke på behovet for å få styrket kystkartleggingen og -forvaltningen. Norsk rødliste for naturtyper 2011 var et viktig skritt for å bygge opp kunnskapen om økosystemene i Norge, og arbeidet må videreføres. Kunnskap fra ny forskning må formidles til kommuner og andre som forvalter kystområdene. Kap. 1410 Miljøvernforskning og miljøovervåking, som bl.a. inkluderer sjøfuglprosjektet SEAPOP, må økes i forhold til årets budsjett for å oppnå dette. Det er også et stort behov for nyrekruttering innenfor fagfeltet biosystematikk. En oppstartsbevilgning til forskning og nyrekruttering på 15 mill. kroner er nødvendig.

Klif har dokumentert at med dagens bevilgninger har ikke direktoratet mulighet til å overvåke vanddirektivsoppfølgingen forskriftsmessig, ei heller opprettholde lange tidsserier i miljøgiftovervåkingen og samtidig drive tiltaksrelevant overvåking. Bevilgningene til forurensningsovervåkingen må trappes opp, spesielt for å sikre tilfredsstillende overvåking av miljøgifter i kystmiljø, mennesker og fauna samt forurensningsrelaterte skader på økosystem i havet. Dette er avgjørende for at vi på en best mulig måte skal kunne fatte beslutning om tiltak som skal iverksettes. Det trengs også økt overvåkingsfokus på miljøgifters cocktaileffekter og på samla belastning fra flere forurensningskilder (jf. naturmangfoldlovens nye krav om vurdering av samla belastning).

Det er behov for en særlig innsats knyttet til miljøbelastningen som havbruksnæringen påfører kystnaturen. Det bør settes i gang overvåking av miljøtilstanden på sjøbunnen under alle oppdrettsanlegg og tiltak må settes inn der miljøkonsekvensene er uakseptable. Det trengs også økte bevilgninger til Kystvakten og til gjenoppbygging av lokalt fiskerioppsyn samt styrking av oljevernet langs kysten.

Mer til MAREANO

Kartleggingsprogrammet MAREANO fikk i 2012 bevilget til sammen 88,4 mill. kroner, noe som var en svært gledelig økning. Programmet må videreføres og styrkes, og fokuset på å kartlegge kystnære områder må prioriteres. Som nevnt foreslår Naturvernforbundet at midlene som kuttes i bevilgninger til seismikk hos OED, overføres som en økning til MAREANO.

Økt overvåkings- og oppsynskapasitet for å begrense faunakriminalitet

Det må bygges opp en sterkere overvåkings- og oppsynskapasitet for å begrense faunakriminalitet både til havs og på land. Det må prioriteres kompetanseoppbygging innen politi, Statens naturoppsyn (SNO) og skjærgårdstjenesten. Vi foreslår 50 mill. kroner ekstra for å bidra til å stanse bl.a. ulovlig jakt på store rovdyr og andre trua arter på land, ulovlig motorferdsel og ulovlig hummerfiske.

Marint vern må strykes betydelig

Marin verneplan må gjennomføres raskt, og det trengs midler til gjennomføring av denne. Konvensjonen om biologisk mangfold forutsetter imidlertid at vernet økes utover det som ligger i marin verneplan, og det må legges en plan for hvordan dette kan gjennomføres før 2020. Naturvernforbundet mener at det er viktig og fullt mulig å nå målet om 10 prosent vern av kyst- og marine områder (delmål 11 i strategisk plan fra Nagoya, under konvensjonen om biologisk mangfold), og at mange ulike typer bevaring av marine områder bør regnes med.

Tiltak for opprydding i forurenset grunn og sjøbunn

Opprydding i grunn- og sedimentforurensning er avgjørende for å nå målet om et giftfritt miljø. Kartlegging og opprydding er kostbart, men midlene så langt har ikke stått i forhold til behovet. Årlige bevilgninger har ligget på under en femdel av vår anbefaling. Kostnadene for opprydding i forurenset sjøbunn ble utredet av Klif (daværende SFT) i 2000. Dersom ambisjonsnivået er å kunne oppheve kostholdsråd i alle fjorder med unntak av de innerste områdene (by- og havneområder) og å hindre ytterligere spredning av miljøgiftene, ble kostnadene den gang anslått til ca. 8 mrd. kroner. For å komme i mål med opprydding av forurenset grunn og sjøbunn slik at miljøgiftforurensningen derfra kan stoppes innen 2020, må arbeidet forseres kraftig. Naturvernforbundet foreslår at det settes av minst 500 mill. kroner årlig fra og med 2013 til dette arbeidet.

Tiltak mot nye utslipp av forurensning fra land

I 2020 skal forurensning, inkludert overflødig næringsstoffer, være på et nivå som ikke er ødeleggende for økosystemers funksjon og biologisk mangfold. Naturvernforbundet foreslår at det lages en handlingsplan for begrensnings av forurensning til kystmiljøet. For mange av utslippene er det næringene selv og kommunene som må ta kostnadene, mens forurensningsmyndighetene må følge opp og håndheve regelverk. Staten bør gå inn med samidler, og vi foreslår at det bevilges 10 mill. kroner for å lage selve handlingsplanen samt en pott med støttemidler på minst 30 mill. kroner for støtte til bedrifter og kommuner som ønsker å prøve ut utslippsbegrensende tiltak.

Verneområder

Lokal forvaltning av verneområder

Verneområder representerer våre mest verdifulle naturrikdommer. Disse må forvaltes med stor kløkt og fagkunnskap for at verneverdiene skal opprettholdes eller styrkes. Verneområdene forvaltes nå lokalt, men for naturverninteressene er det svært vanskelig å delta med reell medbestemmelse på linje med næringsaktørene når det ikke følger med ressurser som sikrer deltakelse fra alle. Dette er en svekkelse av prinsippet om at lokal forvaltning skal sikre større grad av innflytelse i forvaltningen av områdene. Det må øremerkes 2 mill. kroner for å sikre reell deltakelse og medbestemmelse for frivillige organisasjoner i arbeidet med lokal forvaltning.

Nødvendig med supplerende nasjonalparkplan

Naturvernforbundet er glad for at nasjonalparkplanen snart slutføres. Likevel er det nødvendig å utvide nasjonalparkplanen ytterligere. En evaluering av alle verneområdene i Fastlands-Norge (NINA-rapport 535 – 2010) fastslår at de viktigste områdene for biologisk mangfold i altfor liten grad er sikret gjennom vern, og at det er stort behov for

supplering av dagens verneområder som kan sikre viktige forekomster av naturtyper og arter. Naturvernforbundet har fremmet Preikestolen i Rogaland og Storheia i Sør-Trøndelag. Det må snarest defineres en handlingsplan med konkrete områder for en supplerende nasjonalparkplan. Vi foreslår at det bevilges 3 mill. kroner til konkret å utrede og utarbeide en supplerende nasjonalparkplan som skal sikre en faglig god oppfølging og plan for gjennomføring i tråd med mangelanalysen.

Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD)

Behov for samhandlingsplan

Norges internasjonale forpliktelser for å ta vare på det biologiske mangfoldet har økt. I Nagoya i Japan ble det laget en strategisk plan for å redde verdens natur innen 2020, med 20 ambisiøse delmål. Nå er det under ni år igjen til disse svært målene skal være gjennomført.

I november 2011 la Naturvernforbundet, Utviklingsfondet og Regnskogfondet fram rapporten som forteller hvordan Norge kan oppfylle de internasjonale forpliktelsene. Statssekretær Heidi Sørensen i Miljøverndepartementet har prisverdig sagt at Norge skal være det første landet i verden som kommer i mål med Nagoya-målene, i god tid før 2020. Dette krever handling. Mange tiltak må gjennomføres samtidig, og det må følges av midler på statsbudsjettet for 2013 knyttet til en konkret plan for hvordan de 20 delmålene kan nås. Miljøvernminister Erik Solheim sa 19. januar 2012 at: "Jeg skal sørge for at en handlingsplan blir fremlagt i en slik form at Stortinget selvsagt kan delta i debatten om det." Dette er lovende, men krever en stor innsats, endringer i politikken samt at sektordepartementene må bidra mer.

Vi foreslår at det bevilges 15 mill. kroner til å utvikle en samhandlingsplan mellom departementet for hvordan målene i konvensjonen om biologisk mangfold skal nås.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Lars Haltbrekken
leder